

Какво му трябва на човек, когато реши да пътува за чужбина?

Уважаеми и мили читатели,

И тази година отново сте с рубриката „Информация как да преживея в чужбина и има ли нужда българинът от нея?“. И както казват мъдрите хора, традицията се създава с повторението и продължението на дадена идея, така и аз ще продължа с фразата „Някои казват ферари, други пари“, а в действителност, особено когато е в чужбина, на човек, в нашия случай българин, преди всичко му е необходима информация – конкретна, точна и важна за неговото законно и спокойно пребиваване в съответната страна, в случая Чешката република.

Като граждани на ЕС знаем, че имаме право на пребиваване, работа и на получаване на пенсия в страните, членки на ЕС, където сме работили или работим, но не всеки е запознат с особеностите на чешкото законодателство.

Особено важно: Какво няма да се счита при пенсионирането?

Ще започна с някои общи понятия в чешкото пенсионно законодателство. Основната база на пенсията е еднаква за всички пенсии (за старост, инвалидност, сираци и др.) и пенсионери, като от 2019 г. се изчислява като 10% от средната работна заплата. През 2022 г. тези 10% възлизат на 3 900 CZK (през 2021 г. 3 550 CZK).

Отпускането на пенсия за осигурителен стаж и възраст не е автоматично, необходимо е да се постигне необходимият осигурителен стаж. Придобитият осигурителен стаж оказва влияние и върху месечния размер на пенсията.

Как се изчислява осигурителният стаж и кога може да бъде отпусната редовна пенсия за старост? Общо трябва да се отработят 35 години. Към осигурителния стаж за отпускане на пенсия за осигурителен стаж и възраст се включват отработените години, през които се внасят осигуровки (осигурителни вноски) от дохода и заместващите осигурителни периоди.

Периодите, които не принадлежат към нито една от групите, не се считат за пенсиониране.

Важно е да знаем: Кой период не се оценява за пенсионни цели?

• Времето за образование

То е било зачитано до 2010 г. От 2010 г. не се включват разходите за времето на обучение за средно образование, а от висшето образование, от което се плаща социално осигуряване, по отношение на размера на държавната пенсия може да се включи само част, в зависимост от годината на пенсиониране.

• Втора работа

Някои граждани работят едновременно при двама работодатели, например при работодатели на непълнен или на пълен работен ден и единият на непълно работно време за другия. Въпреки че в такива случаи социално осигуряване се плаща и от двете заплати, **всеки отработен по този начин месец се счита за един месец в осигурителния период за пенсионни цели. Един работен месец не може да се брой за два месеца.** Двете работни места обаче имат положителен ефект върху размера на пенсията, тъй като заплатите и от двамата работодатели са включени в решаващите доходи, влияещи върху размера на пенсията.

• Недоказан осигурителен стаж

Има ситуации, когато отработен период не се регистрира в базата данни на социалната служба като отработен. Може да има няколко причини, например някой от бившите работо-

датели да не е изпълнил законните си задължения или служител да е допуснал грешка. Ако даденият период не може да бъде документиран, той няма да бъде оценяван за пенсионни цели. Ето защо винаги трябва своевременно да се интересувате от процеса на изплащане на социалните осигуровки и да съхранявате документите, както и да изисквате да бъдат отстранени всички несъответствия със съответните работни документи.

• Пасивен (инвестиционен) приход

Пенсионирането се влияе само от доходите, върху които се плаща социално осигуряване. Някои хора имат само пасивен доход от капиталови активи или наеми. Върху този доход обаче не се плаща социално осигуряване. Ако социалното осигуряване от доходи от зависима дейност или самостоятелна заетост не е платено в даден период, тогава този период не се оценява за пенсионни цели нито като трудов стаж, нито като влияние върху размера на пенсията.

• Дългосрочна безработица

Документите в Бюрото по труда се оценяват като заместващ осигурителен стаж само в ограничена степен. Безработицата след този период вече не се включва в осигурителния стаж. Регистрацията в Бюрото по труда винаги се оценява, когато се дължат обезщетения за безработица. Въпреки това, записите в Бюрото по труда, когато обезщетенията за безработица вече не принадлежат, се отчитат

„Информация – как да преживея в чужбина и има ли нужда българинът от нея?“

---ИнфоцентърБГ---
- INFOCENTRUMBГ -

Четете информацията на www.infocentrumbg.com,
тя ще Ви бъде полезна

Познаваме ли правата си?

Често се срещаме с изрече "Ами не знаех". Информирайте се, прочетете, за да знаете, какви права имате и да търсите начин да ги защитавате.

АКТУАЛНО

за максимум три години, като този период се определя със задна дата и до 55-годишна възраст се оценява за максимум една година.

Този факт трябва да се има предвид основно от дългосрочно безработни лица (например в домакинството) или лица, получаващи пенсия за инвалидност 1-ва или 2-ра степен. Ако са в Бюрото по труда повече от 3 години по едно и също време, следващият им период на пенсиониране престава да се зачита.

• Период на инвалидност I. и II. категория

Заместващият осигурителен стаж е само периодът на получаване на пенсия за инвалидност Трета категория. Периодът на получаване на пенсия за инвалидност Първа и Втора степен не се включва като заместващ осигурителен стаж.

• Намаление на заместващия осигурителен стаж

От 2018 г. повечето от свободните периоди, които се зачитат за пенсиониране, са значително намалени. По-конкретно само 80%, така че от 100 дни време за замяна само 80 дни ще се считат за пенсионноосигурителен стаж. Това намаляване се извършва за целия осигурителен стаж и ретроспективно. Следните алтернативни периоди имат изключение, когато няма намаление:

- Грижи за деца под 4 години.
- Грижа за дете под 10 години, което зависи от помощ (ниво 1).
- Грижа за зависимо лице (от 2 до 4 клас), което е близко или живее в едно домакинство.
- Военна служба (но не и цивилна служба).
- Образование преди 18-годишна възраст, ако е проведено преди 1996 г. (това означава, че повечето хора също губят част от обучението си в средното училище).

• Закръгляване на отработените години

Върху размера на получената пенсия за старост оказва влияние броят на осигурителните години, т.е. просто отработените години. Вашата пенсия винаги ще се увеличава леко всяка година. Правилото е, че при броенето на тези години винаги се взема предвид цялата година (365 дни), без изключение. Така че, ако сте работили 39 години и 350 дни, се счита, че сте работили само 39 години, а 350 дни ще бъдат конфискувани без обезщетение. Резултатът ще бъде ненужно по-ниска пенсия до няколко десетки или стотици крони.

• Изчисляване на доходите

Всички доходи от 1986 г. до годината, предхождаща заявлението за пенсия, се отчитат за пенсиониране. Така че, ако се пенсионира през 2022 г., ще бъдете кредитирани само до 2021 г. Същото важи и за наградите или обезщетенията, които получавате в годината на пенсиониране. Предприемачите или самостоятелно заетите лица също трябва да бъдат внимателни, ако все още не са подали данъчна декларация и отчет за доходите в Чешката администрация за социално осигуряване (ČSSZ) към момента на кандидатстване за пенсия. Такива доходи не се изчисляват към момента на пенсиониране, а само към края на цяла година.

Намаляването на получената пенсия за старост се дължи и на т. нар. редуциционни граници, които ограничават частта от доходите, от които се изчислява пенсията. От доходите над 15 959 крони на месец се изчисляват само 26%, а доходите над 139 340 крони изобщо не се отчитат в така наречената база за лична оценка, т.е. един вид кошница с доходи за цял живот. Тези ограничения важат от 2021 г. и се увеличават леко всяка година.

Пенсията за старост е най-раз-

пространената форма на пенсия, като основно осигурително обезщетение, предназначено да задоволи жизнените нужди на възрастните хора. Изплаща се месечно от момента на възникване на вземането до края на живота. Пенсионирането е Ваше право, а не Ваше задължение.

Възрастта за пенсиониране се определя със закон и определя възрастта, на която лицето придобива право на пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Поправката в Закона за пенсионното осигуряване спира нарастването на пенсионната възраст от 2018 г., а максималната възраст за пенсиониране вече е 65 години. Това ограничение може да се променя на всеки пет години. По-конкретно в годините, завършващи на номера 4 и 9.

Мъжете, родени от март 1958 г. до декември 1958 г., могат да се пенсионира през 2022 г.

За жените възможността да се пенсионира през 2022 г. се променя, ако са отгледали деца през живота си, по-специално, както следва:

- жени без деца – родени март 1958 г. – декември 1958 г.;
- жени, отгледали едно дете – родени януари 1959 г. – октомври 1959 г.;
- жени, отгледали две деца – родени януари 1960 г. – октомври 1960 г.;
- жени, които са отгледали три или четири деца – родени януари 1961 – октомври 1961 г.;
- жени, които са отгледали пет или повече деца – родени май 1962 – октомври 1962 г.

Материалът е създаден въз основа на информация от Закона за пенсионно осигуряване 155/1995 в актуална версия в ЧР и материали от www.finance.cz, www.kuryz.cz. ♦

Ако проявите конкретен интерес към части от материала, можете да се обърнете към www.infocentrumbg.cz.